

CZU 343.33

DOI <https://doi.org/10.52388/2345-1971.2023.1.16>

LATURA OBIECTIVĂ A INFRAȚIUNII PRIVIND ACTIVITATEA MERCENARILOR

Igor SOROCEANU

Doctorand, Academia „Ștefan cel Mare” a Ministerului Afacerilor Interne
al Republicii Moldova, Chișinău, Republica Moldova

e-mail: soroceanu94igor@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0002-8719-0454>

Activitățile vizibile care sunt întreprinse de către fiecare persoană în parte, pot servi drept temei de constatare sau probatoriu în cadrul unei acțiuni judiciare. Aceste activități, în termenii legislației juridico-penale, pot fi definite ca totalitatea faptelor exterioare a persoanei, și concomitent – încadrate în terminologia laturii obiective a infracțiunii, care la rândul ei, este o parte componentă a întregii componente de infracțiune. Fără latura obiectivă – nu există infracțiunea. Astfel, putem menționa cu certitudine că, cunoașterea laturii obiective a infracțiunii, ne poate permite să realizăm o calificare a ilegalităților comise în realitatea obiectivă. În condițiile ce urmează, ne propunem ca temei, analizarea acțiunilor sau inacțiunilor subiecților care sunt pasibili de a comite infracțiunea de activitatea mercenarilor.

Cuvinte-cheie: participare, instruire, finanțare, angajare, mercenar, subiect de drept, răspundere penală.

THE OBJECTIVE SIDE OF CRIMES REGARDING THE ACTIVITY OF MERCENARIES

The visible activities that are undertaken by each individual, can serve as a basis for ascertainment or evidence in a judicial action. These activities, in terms of legal-criminal legislation, can be defined as the totality of the external facts of the person, and at the same time – framed in the terminology of the objective side of the crime, which in turn is a component part of the entire crime component. Without the objective side – there is no crime. Thus, we can mention with certainty that, knowing the objective aspects of crimes, can allow us to achieve a qualification of the illegalities committed in the objective reality. In the conditions that follow, we propose, as a basis, to analyze the actions or inactions of subjects who are liable to commit the crime of mercenary activity.

Keywords: participation, training, financing, employment, mercenary, subject of law, criminal liability.

LE CÔTÉ OBJECTIF DES CRIMES CONCERNANT L'ACTIVITÉ DES MERCENAIRES

Les activités visibles entreprises par chaque individu peuvent servir de base à une constatation ou à une preuve dans une action en justice. Ces activités, en termes de législation juridico-pénale, peuvent être définies comme la totalité des faits externes de la personne, et en même temps – encadrées dans la terminologie du côté objectif du crime, qui à son tour est une composante de l'ensemble de la composante criminelle. Sans le côté objectif – il n'y a pas de crime. Ainsi, nous pouvons mentionner avec certitude que, connaissant les aspects objectifs des crimes, peut nous permettre de parvenir à une qualification des illégalités commises dans la réalité objective. Dans les conditions qui suivent, nous proposons, comme base, d'analyser les actions ou inactions des sujets susceptibles de commettre le crime de mercenariat.

Mots-clés: participation, formation, financement, emploi, mercenaire, sujet de droit, responsabilité pénale.

ОБЪЕКТИВНАЯ СТОРОНА ПРЕСТУПЛЕНИЙ ОТНОСИТЕЛЬНО ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НАЕМНИКОВ

Видимые действия, предпринимаемые каждым человеком, могут служить основанием для констатации или доказательства в судебном действии. Эта деятельность, с точки зрения уголовно-правового законодательства, может быть определена как совокупность внешних фактов личности, и в то же время – оформлена в терминологии объективной стороны преступления, которая в свою очередь является составной частью всего состава преступления. Без объективной стороны – нет преступления. Таким образом, можно суверенностью отметить, что знание объективных сторон преступлений может позволить добиться квалификации совершаемых противоправных действий в объективной действительности. В изложенных ниже условиях предлагается в качестве основы анализировать действия или бездействие субъектов, способных совершить преступление наемничества.

Ключевые слова: участие, обучение, финансирование, трудоустройство, наемник, субъект права, уголовная ответственность.

Introducere

Conform Legii penale a Republicii Moldova, activitatea mercenarilor este considerată o faptă ilegală și pasibilă de răspunderea penală. Articolul 141 din Capitolul I, cu denumirea marginală *Infrațțiuni contra păcii și securității omenirii, infrațțiuni de război*, din Partea specială a Codului penal, prevede sancționarea subiectului de drept pentru două variante-tipice ale infrațțiunii de activitate a mercenarilor:

1) *participarea mercenarului într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului*, se pedepsește cu închisoare de la 5 la 10 ani, conform art.141 alin.(1) Cod penal al Republicii Moldova;

2) *angajarea, instruirea, finanțarea sau altă asigurare a mercenarilor; precum și folosirea lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente orientate spre răsturnarea sau subminarea orânduirii constituționale ori violarea integrității teritoriale a statului, la fel constituie o infrațțiune*. O asemenea faptă se pedepsește cu închisoare de la 10 la 15 ani, potrivit art.141 alin.(2) Cod penal al Republicii Moldova [1, art.141].

Gradul de investigare a problemei în momentul de față, scopul cercetării. Importanța și scopul de elaborare a prezentului demers

științific apare din intenția autorului de a efectua o relevare succintă, per-general a unor teze din cadrul literaturii de specialitate de definire a laturii obiective și în mod special de-a analiza partea componentă a laturii obiective a infrațțiunii privind activitatea mercenarilor.

Materiale utilizate și metode aplicate. În procesul elaborării articolului științific, ne-am ghidat de mai multe și diverse metode de cercetare care au făcut posibilă investigarea corespunzătoare a subiectului respectiv, dintre care putem enumera: metoda analizei, metoda sintezei, metoda deducției, metoda istorică, precum și metoda comparativă a mai multor repere din literatura de specialitate care ilustrează definirea conceptuală a laturii obiective, ca element de bază a componentei de infrațțiune.

Baza teoretico-juridică a demersului științific cuprinde materialul definitoriu din cadrul literaturii de specialitate autohtonă și română, precum și cadrul juridic care, direct sau indirect, abordează esența și conținutul subiectului supus cercetării.

Rezultatele obținute în baza analizelor științifice efectuate

Latura obiectivă a infrațțiunii se realizează prin manifestarea exterioară a omului – acțiune sau inacțiune – care atinge, lezează valorile ocrotite de legea penală, atingere care

poate consta într-o anumită schimbare în realitatea obiectivă, denumită urmare infracțională. Examinarea infracțiunii întotdeauna începe cu studierea laturii obiective a faptei, cu ceea ce a fost săvârșit în realitate. Stabilind schimbările survenite în lumea reală ca rezultat al faptei săvârșite de persoană și asigurându-ne că ele constituie semnale distinctive ale componentei infracțiunii, putem caracteriza latura ei obiectivă, putem determina atitudinea psihică a persoanei față de acțiunile sau inacțiunile sale, precum și față de schimbările survenite în urma lor. Deosebirea dintre componenta de infracțiune se exprimă, mai ales, prin deosebirile semnelor laturii obiective a infracțiunii, deoarece anume după caracterul faptei săvârșite și al gravității consecințelor survenite, sau care ar putea surveni, după particularitățile locului, timpului, mijloacelor, împrejurările săvârșirii infracțiunii sunt scoase în evidență trăsăturile caracteristice ale pericolului social propriu fiecărei infracțiuni [7, p.117-118].

Totodată, în literatura de specialitate română, se atestă poziția potrivit căreia „prin latura obiectivă a conținutului constitutiv al unei infracțiuni se înțelege totalitatea condițiilor cerute de norma de incriminare privitoare la actul de conduită pentru existența infracțiunii” [5, p.190], sau „prin latura obiectivă a infracțiuni de înțelege activitatea persoanei fizice care prin urmările ei periculoase vătămă sau pune în pericol anumite relații sociale apărute de normele dreptului penal. Pentru existența laturii obiective a infracțiunii se cere comiterea unei fapte sub formă de acțiune-inacțiune care să producă anumite consecințe dăunătoare pentru societate. Acestea de altfel sunt și părțile componente ale laturii obiective a oricărei infracțiuni: elementul material sub formă de acțiune-inacțiune, urmarea periculoasă, legătura de cauzalitate și unele condiții de loc, timp, mod și împrejurări, în care se pot săvârși unele fapte, denumite și cerințe esențiale, condiții care nu apar obligatorii în

cazul săvârșirii tuturor infracțiunilor, din care cauză ele sunt considerate o componentă facultativă [8, p.27].

Latura obiectivă a infracțiuni specificate la art.141 alin.(1) Cod penal al RM, include următoarele două semne:

1) fapta prejudiciabilă exprimată în acțiunea de participare într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente;

2) timpul săvârșirii infracțiunii, și anume – timpul conflictului armat, al acțiunilor militare sau al săvârșirii altor acțiuni violente [2, p.137]. Timpul săvârșirii infracțiunii condiționează existența acesteia [9, p.164].

Participarea într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente înseamnă activitatea organizată sau nu, condusă sau nu de către alte persoane, presupunând aplicarea violenței. Participarea respectivă se poate realiza în diferite modalități concrete, cum ar fi: atacul asupra sediilor autorităților publice ori a centrelor de comunicații sau posturilor de radio și televiziune; atacarea unor unități militare; ocuparea sediilor autorităților publice ori a sediilor unor partide sau ale altor organizații legale; împotrivirea față de organele de menținere a ordinii publice; dezarmarea forțelor de ordine, etc. Pentru calificarea faptei în baza art.141 alin.(1) Cod penal al RM, nu interesează dacă participarea într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente este sau nu activă. Pentru a se stabili gradul de participare a făptuitorului într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente, se vor lua în considerare: gradul de agresivitate a făptuitorului; spiritul de inițiativă a acestuia; capacitatea de a lua decizii și de a le executa; neacceptarea crușării victimei; recalitranta în raport cu reprezentanții autorităților, etc. Participarea într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente nu poate să absoarbă: participarea la activitatea unei formațiuni paramilitare neprevăzute de legislația Republicii Moldova;

participarea la activitatea unei bande armate; participarea activă la dezordini în masă; participarea la rebeliunea armată, etc., în asemenea cazuri, este necesară aplicarea suplimentară a art.282, art.283 alin.(2), art.188, art.340 sau alte [2, p.137] norme juridico-penale incriminate în Legea penală a Republicii Moldova.

Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art.141 alin.(2) Cod penal al RM, include următoarele două semne:

1. fapta prejudiciabilă concretizată în acțiunea de angajare, instruire, finanțare sau altă asigurare a mercenarilor, ori de folosire a lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente;

2. timpul săvârșirii infracțiunii, și anume – timpul conflictului armat sau al acțiunilor militare [2, p.139].

Se poate observa că, modalitățile normative alternative ale acțiunii prejudiciabile examinate, sunt:

- a) angajarea mercenarilor;
- b) instruirea mercenarilor;
- c) finanțarea mercenarilor;
- d) altă asigurare a mercenarilor;
- e) folosirea mercenarilor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente [2, p.139-140].

Prin „angajarea mercenarilor” se are în vedere atragerea, năimirea, racolarea (prin selectare) a unei persoane, urmată de ofertarea acesteia să-și dea consimțământul de a participa în calitate de mercenar într-un conflict armat, la acțiuni militare sau în alte acțiuni violente. Pentru calificarea faptei în baza art.141 alin.(2) Cod penal al RM nu contează nici dacă persoana angajată a luat parte într-un conflict armat, la acțiuni militare sau în alte acțiuni violente, nici dacă această persoană a primit vreo recompensă materială. În ipoteza angajării mercenarilor, aplicarea răspunderii în conformitate cu art.141 alin.(2) Cod penal al RM exclude referirea suplimentară la art.42 alin.(4) și la art.141 alin.(1) Cod penal al RM.

Prin „instruirea mercenarilor” se înțelege furnizarea de instrucțiuni cu privire la participarea în calitate de mercenar într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente (de exemplu, furnizarea de instrucțiuni cu privire la fabricarea sau utilizarea dispozitivelor ori substanțelor explozive, a armelor, a dispozitivelor ori materialelor radioactive, a substanțelor nocive ori periculoase sau cu privire la alte metode ori tehnici specifice) [2, p.140].

De asemenea, *instruirea* mercenarilor mai constă în efectuarea antrenamentului special privind mânuirea diferitelor tipuri de armament, în studierea metodelor de desfășurare a acțiunilor militare contra adversarului adevărat sau presupus [6, p.34].

În situația instruirii mercenarilor, aplicarea răspunderii în conformitate cu art.141 alin.(2) Cod penal al RM exclude referirea suplimentară la art.42 alin.(5) și art.141 alin.(1) Cod penal al RM.

Prin „finanțarea mercenarilor” trebuie de înțeles punerea la dispoziția mercenarului, prin orice metodă, direct sau indirect, a bunurilor de orice natură dobândite prin orice mijloc sau prestarea unor servicii financiare în scopul utilizării acestor bunuri ori servicii sau cunoscând că vor fi utilizate, în întregime sau parțial, la participarea unei persoane în calitate de mercenar într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente. Pentru calificarea celor săvârșite în baza art.141 alin.(2) Cod penal al RM este irelevant dacă bunurile sau serviciile respective au fost utilizate de către mercenar în activitatea acestuia. În cazul finanțării mercenarilor, aplicarea răspunderii în conformitate cu art.141 alin.(2) Cod penal al RM exclude referirea suplimentară la art.42 alin.(5) și art.141 alin.(1) Cod penal al RM.

Prin „altă asigurare a mercenarilor” se are în vedere:

- 1) furnizarea de arme, muniții, alte dispozitive sau mijloace distructive, substanțe nocive

ori periculoase, alte asemenea mijloace sau instrumente;

2) găzduire;

3) facilitarea pătrunderii în zonele cu acces limitat;

4) punerea la dispoziție de date despre obiective-țintă;

5) acordarea altui suport, sub orice formă.

În ipoteza unei alte asigurări a mercenarilor, aplicarea răspunderii în conformitate cu art.141 alin.(2) Cod penal al RM exclude referirea suplimentară la art.42 alin.(5) și art.141 alin.(1) Cod penal al RM.

În fine, prin „folosirea mercenarilor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente” se înțelege antrenarea efectivă a mercenarului în participarea într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente [2, p.140].

La fel, *folosirea* mercenarilor în conflicte armate sau în acțiuni militare presupune îndeplinirea necondiționată de către aceștia a ordinului emis de persoanele care i-au angajat în această calitate [6, p.35].

În cazul folosirii mercenarilor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente, aplicarea răspunderii în conformitate cu art.141 alin.(2) Cod penal al RM exclude referirea suplimentară la art.42 alin.(3) și la art.141 alin.(1) Cod penal al RM.

În modalitatea de folosire a mercenarilor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente, timpul săvârșirii infracțiunii, și anume – timpul conflictului armat, al acțiunilor militare sau al săvârșirii altor acțiuni violente – este un semn secundar obligatoriu al laturii obiective a infracțiunii prevăzute la art.141 alin.(2) Cod penal al RM. În lipsa acestui semn al laturii obiective folosirea mercenarilor nu poate fi calificată în baza art.141 alin.(2) Cod penal al RM [2, p.140].

Infracțiunea examinată este o infracțiune formală. Ea se consideră consumată fie din momentul participării într-un conflict armat,

la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente, fie din momentul angajării, instruirii, finanțării sau unei alte asigurări a mercenarilor ori al folosirii lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente [2, p.138 și p.140].

După cum am observat în prezentul demers științific, prin latura obiectivă a infracțiunii se înțelege activitatea persoanei fizice care prin urmările ei periculoase vatamă sau pune în pericol anumite relații sociale apărute de normele dreptului penal. Cu alte cuvinte, această activitate desfășurată de persoana infractorului este o manifestare externă, adică o comunicare sau o frânare de energie fizică ce produce o modificare în lumea exterioară [3, p.114], sau cu alte cuvinte, se poate de menționat că, latura obiectivă este o totalitate de semne ce caracterizează partea exterioară, vizibilă, a infracțiunii [10, p.16].

Fiind unul dintre elementele componenței infracțiunii, latura obiectivă se află într-o unitate indivizibilă cu celelalte elemente de bază – obiectul, subiectul și latura subiectivă, iar determinarea corectă a laturii obiective a componenței infracțiunii reprezintă o premisă absolut necesară a temeiului răspunderii penale. Procesul calificării infracțiunii începe cu determinarea corespunderii exacte anume a semnelor laturii obiective care se conțin în dispozițiile normelor Părții speciale a Codului penal cu semnele faptei prejudiciabile săvârșite. Anume în funcție de semnele laturii obiective se stabilește gradul și caracterul prejudiciabil al infracțiunii, și acestea sunt luate în seamă la stabilirea categoriei și a termenului pedepsei pentru infracțiunea săvârșită [4, p.158].

Concluzii

În final, putem concluziona că latura obiectivă a infracțiunii reprezintă un element indispensabil pentru componența de infracțiune. Lipsa laturii obiective denotă faptul că nu

există nici infracțiune. Astfel, acest element al componenței de infracțiune are o importanță majoră în tot procesul de calificare a faptei infracționale comise în realitatea obiectivă. Prin urmare, prin conceptul de latură obiectivă înțelegem orice activitatea ilicită a persoanei care odată de a fost realizată duce diverse urmări periculoase sau pune în pericol anumite relații sociale apărute de normele dreptului penal. În acest sens, latura obiectivă a infracțiunii de activitatea mercenarilor se realizează prin fapta persoanei manifestată prin participare într-un conflict armat, la acțiuni militare sau la alte acțiuni violente; sau prin angajare, instruire, finanțare sau altă asigurare a mercenarilor, ori de folosire a lor într-un conflict armat, în acțiuni militare sau în alte acțiuni violente; precum și prin timpul săvârșirii infracțiunii, și anume – timpul conflictului armat sau al acțiunilor militare.

Referințe bibliografice

1. *Codul penal al Republicii Moldova nr.985 din 18.04.2002* // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.72-74 din 14.04.2009, în vigoare conform ultimelor modificări și ajustări din 26.08.2022.
2. BRÎNZA, Sergiu, STATI, Vitalie. *Tratat de drept penal. Partea specială*, Volumul I, Chișinău, Editura F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2015, p.137, numărul total de pagini: 1328, ISBN 978-9975-53-469-7.
3. BOROI, Alexandru. *Drept penal. Partea generală*, ediția a 3-a, București, Editura ALL Beck, 2001, p.114, numărul total de pagini: 360, ISBN 973-655-120-2.
4. BOTNARU, Stela, ȘAVGA, Alina, GROSU, Vladimir, GRAMA, Mariana. *Drept penal. Partea generală*, Volumul I, ediția a 3-a, Chișinău, Editura F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2005, p.158, numărul total de pagini: 624, ISBN 978-9975-79-408-4.
5. DIMA, Traian. *Drept penal. Partea generală*, Volumul I, București, Editura Lumina-Lex, 2001, p.190, numărul total de pagini: 504, ISBN 973-588-363-5.
6. MACARI, Ivan. *Dreptul penal al Republicii Moldova. partea specială*, Chișinău, Ed. „Universitatea de Stat din Moldova”, 2003, p. 34, numărul total de pagini: 509.
7. MARIȚ, Alexandru. *Drept penal. Partea generală*, Volumul I, Chișinău, Editura F.E.-P. „Tipografia Centrală”, 2002, p.117-118, numărul total de pagini: 355, ISBN 9975-78-198-5.
8. NISTOREANU, Gheorghe; BOROI, Alexandru. *Drept penal. Curs selectiv pentru examenul de licență*, ediția a 2-a, București, Editura ALL Beck, 2002, p.27, numărul total de pagini: 560, ISBN 973-655-239-X.
9. UDROIU, Mihail. *Sinteze de Drept penal. Partea generală*, Volumul I, ediția a 2-a, București, Editura C.H. Beck, 2021, p.164, numărul total de pagini: 546, ISBN 978-606-18-1061-1.
10. ȘTERBEȚ, Valeria, BRÎNZA, Sergiu, STATI, Vitalie. *Drept penal, Suport de curs*, Chișinău, Editura SRL Elan Poligraf, 2008, p.16, numărul total de pagini: 216, ISBN 978-9975-66-093-8.